

DOJRZAŁOŚĆ SZKOLNA DZIECKA ROZPOCZYNAJĄCEGO NAUKĘ

Dojrzałość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju umysłowego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, jaki umożliwia mu udział w życiu szkolnym i opanowanie treści programowych w klasie I. Dziecko dojrzałe do rozpoczęcia nauki jest zainteresowane uczeniem się i byciem uczonym, kontynuuje zainteresowanie pomimo napotykaných trudności i niepowodzeń, osiąga choćby minimalne postępy w uczeniu się.

Dojrzałość szkolna dziecka związana i ściśle uzależniona jest od jego indywidualnego rozwoju. Bardzo ważne jest, by aktywnie i mądrze spędzać czas ze swoim dzieckiem, rozbudzać jego ciekawość otaczającym światem, pozwalać na samodzielne doświadczenia, być i wspierać, motywować, zapewniać o swojej miłości, jednocześnie dając swobodę działania i nabywania różnorodnych doświadczeń. Nie należy również zapominać, że podstawową formą aktywności dzieci w tym wieku jest zabawa. Znacznie więcej pożytku przyniesie nauka w trakcie aktywności niż tłumaczenie, czy wielokrotne powtarzanie komunikatów słownych. Nie wszystkie dzieci osiągają dojrzałość szkolną w tym samym tempie, i nie zawsze wtedy, kiedy myślimy już o edukacji szkolnej dziecka. Można w tym celu przeprowadzić badania w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, gdy:

- nauczyciel w przedszkolu zaleca ich przeprowadzenie,
- rodzice nie mają pewności, czy umiejętności dziecka pozwolą mu na prawidłowy rozwój i sukces w nauce szkolnej,
- pojawiają się wątpliwości, co do prawidłowości rozwoju dziecka i jego umiejętności,
- rodzice pragną poznać aktualny poziom rozwoju dziecka.

Co składa się na dojrzałość szkolną dziecka:

1. **Dojrzałość fizyczna** – prawidłowy rozwój ruchowy dziecka uwarunkowany prawidłowym rozwojem fizycznym całego organizmu (prawidłowy rozwój narządów wewnętrznych, układu nerwowego, narządów zmysłów), w tym także sprawność manualna i grafomotoryczna, prawidłowa budowa narządu artykulacyjnego. Ważne jest, by zapewnić dziecku odpowiednią ilość ruchu. Pewność w posługiwaniu się własnym ciałem jest częścią poczucia pewności siebie, dlatego warto inspirować dziecko do podejmowania różnych typów aktywności fizycznej: uprawiania sportu, tańca czy gimnastyki. Przykładowe sposoby doskonalenia sprawności ruchowej, koordynacji całego ciała i sprawności manualnej:
 - gry i zabawy ruchowe na powietrzu (zabawy z piłką, skakanką, chodzenie wzdłuż linii jazda na rowerze, hulajnodze),
 - gimnastyka, pływanie, taniec,
 - trening czynności samoobsługowych,
 - lepienie, ugniatanie, wycinanie, nawlekanie ,
 - zabawy konstrukcyjne, majsterkowanie,
 - malowanie pędzlem, opuszkami palców, całą dłonią na dużych powierzchniach,
 - zabawy masą solną.

2. **Dojrzałość intelektualna** – prawidłowy rozwój umysłowy (sposstrzeganie, myślenie, mowa, uwaga, pamięć). Dziecko dojrzałe intelektualnie jest zainteresowane nauką, otoczeniem. Potrafi słuchać ze zrozumieniem, wypowiada się swobodnie, jasno formułuje wnioski, uogólnia, słucha i rozumie polecenia, koncentruje się na omawianych tematach, przekazuje swoje myśli w sposób zrozumiały i logiczny, potrafi wyciągać wnioski i oceniać, łatwo przyswaja i utrwała nowe pojęcia, wykorzystuje posiadaną wiedzę w praktyce. Rozwój funkcji spostrzegania wzrokowego doskonalić można poprzez:

- o ćwiczenia w różnicowaniu kształtów (nawet bardzo zbliżonych),
- o układanie puzzli, układanie wg wzoru i bez wzoru poczynając od ćwiczeń na wzorze,
- o tworzenie konstrukcji z klocków, majsterkowanie,
- o odtwarzanie układów geometrycznych – szlaczki, wzory,
- o zapamiętywanie szczegółów obrazków, wymienianie z pamięci wszystkich zapamiętanych przez dziecko.

Rozwój funkcji spostrzegania słuchowego można doskonalić w trakcie:

- o nazywania i rozpoznawania różnorodnych dźwięków (z otoczenia, odgłosy zwierząt, instrumentów),
- o odtwarzania dźwięków i przekładania ich na ruch lub obraz graficzny,
- o nauka wierszyków, rymowanek, piosenek,
- o segregowania obrazków ze względu na liczbę sylab w ich nazwach - dziecko odkłada obrazki do odpowiednich kopert, pudełek z odpowiadającą im liczbą sylab (na kopercie można narysować odpowiednio jedną, dwie, trzy, cztery kropki oznaczające liczbę sylab),
- o łączenia sylab w wyrazy, głosek w sylaby (z wykorzystaniem ciekawych ilustracji lub konkretnych przedmiotów),
- o różnicowania dźwięków mowy, określania głosek na początku i końcu wyrazów, wysłuchiwanie poszczególnych głosek w wyrazach.

Funkcje słowne (myślenie i mowę, koncentrację uwagi i pamięć) można ćwiczyć w trakcie codziennych czynności:

- o rozmowa, opowiadanie o wydarzeniach dnia, o swoich przeżyciach,
- o opisywanie kolejno wykonywanych czynności np.: w trakcie przyrządzania posiłków, wykonywania prac plastycznych,
- o układanie zagadek, wymyślanie interesujących/zaskakujących zakończeń wydarzeń,
- o układanie historyjek obrazkowych i opowiadanie ich treści.

Dla prawidłowego funkcjonowania w szkole niezbędna jest orientacja przestrzenna. Dziecko powinno rozróżniać strony ciała, kierunki w przestrzeni i na kartce. Przykładowe ćwiczenia kształtujące powyższe umiejętności:

- o nazywanie i wskazywanie części ciała,
- o wykonywanie poleceń poruszania się w przestrzeni typu: przejdź dwa kroki do przodu, obróć się w lewą stronę itp.,
- o używanie w trakcie zabaw określeń: nad, pod, za, przed, obok,

- rysowanie pod dyktando np.: u góry kartki narysuj słońce, w dolnym prawym rogu kwiatek,
- zachowanie prawidłowego kierunku rysowania koła – przeciwny do ruchu wskazówek zegara, rysowanie od lewej do prawej.

Dobre przygotowanie do nauki matematyki, pisania i czytania uwarunkowane jest prawidłowym rozwojem funkcji wzrokowych, słuchowych, poprawną orientacją w przestrzeni i schemacie własnego ciała, umiejętnością przeliczania przedmiotów, dodawania i odejmowania włącznie z liczeniem na palcach, postrzegania zależności i następstwa dni tygodnia, pór dnia i roku.

3. **Dojrzałość emocjonalno** – społeczna dziecka na opisywanym etapie rozwoju to umiejętność podporządkowania się normom i zasadom obowiązującym w grupie, respektowanie zasad, umiejętność współdziałania. Zachowania dziecka świadczące o jego dojrzałości emocjonalno – społecznej:

- dziecko jest wytrwałe w działaniu, stara się pokonać ewentualne trudności,
- doprowadza rozpoczęte zadania do końca,
- umie współdziałać w grupie rówieśniczej, podporządkowuje się regułom i zasadom zabawy,
- potrafi czekać na swoją kolej,
- potrafi zachować się adekwatnie do sytuacji (dostosowuje swoje reakcje do określonej sytuacji),
- wykazuje zainteresowanie nauką.

Dorosły jest wzorem dla dziecka, jak należy radzić sobie z trudnościami, pokonywać je i jak przyjmować niepowodzenia. Nie wystarczy tłumaczyć, dziecko potrzebuje treningu i wielu doświadczeń, by móc poradzić sobie z porażką. Dziecko chwalone i nagradzane za doprowadzanie zadań do końca jest obowiązkowe, wytrwałe i sumienne, natomiast dostrzeganie wysiłku włożonego w pracę umożliwia budowanie wiary we własne siły i wytrwałości w działaniu.